

ESTRUCTURA DE LA INFORMACIÓ PERIODÍSTICA

(REDACCIÓ PERIODÍSTICA I)

PROF.: J.M^a. Casasús

1er. curs de Periodisme CODI 1008

A) Programa

I Part: FONAMENTS DE LA INFORMACIÓ PERIODÍSTICA

Lliçó 1: La Redacció Periodística i les seves connexions amb la resta de Ciències de la Informació.

1. Concepte i àmbit de la Redacció Periodística. 2. Abast del concepte d'informació periodística. 3. Nocions i esquemes simplificats del procés d'informació. 4. Fases del procés d'informació en les quals operen les funcions professionals periodístiques. 5. Camps en els quals es diversifica l'objecte científic de la Redacció Periodística.

Lliçó 2: Evolució actual dels fenòmens de comunicació de masses i la seva relació amb el Periodisme.

1. Les successives etapes de l'evolució històrica del Periodisme. 2. El desplegament dels diferents gèneres redaccionals. 3. La configuració dels diversos models de diari. 4. L'evolució del pensament teòric professional respecte al significat de la funció periodística. 5. L'activitat periodística en el marc actual de conformació de la informació com a sector quaternari de l'economia, i d'accelerat progrés tecnològic i de canvi social.

Lliçó 3: Les fonts convencionals d'informació (I).

1. Definició i descripció de l'agència informativa. 2. Evolució històrica de l'agència informativa. 3. Les diverses menes d'agència informativa. 4. Les agències informatives mundials. 5. Les grans agències informatives espanyoles.

Lliçó 4: Les fonts convencionals d'informació (II).

1. Fase del procés d'informació en la qual operen les agències informatives. 2. Els mètodes de treball professional a les agències informatives. 3. Els diversos tipus de servei que presten les agències informatives. 4. Les relacions de les agències informatives amb els mitjans de comunicació. 5. Tractament dispensat en les Redaccions dels mitjans de comunicació als serveis subministrats per les agències informatives.

Lliçó 5: Les fonts convencionals d'informació (III).

1. Definició i descripció dels gabinets d'informació. 2. Evolució històrica dels gabinets d'informació. 3. Les diverses variants de gabinets d'informació. 4. Els mètodes de treball professional en els gabinets d'informació. 5. Les diverses classes de servei que presten. 6. Les relacions dels gabinets d'informació amb els mitjans de comunicació. 7. Tractament dispensat en les Redaccions dels mitjans

de comunicació als serveis subministrats pels gabinets d'informació. 8. Els portaveus i els agents, agregats o assessors de premsa i comunicació com a fonts convencionals d'informació; definició de les seves funcions i serveis.

II Part: LA FUNCIO PROFESSIONAL PERIODÍSTICA

Lliçó 6: El periodisme en els mitjans de comunicació (I).

1. Característiques generals i particulars de la funció professional periodística. 2. La responsabilitat social del periodista. 3. La necessitat de formació científica i acadèmica en el professional de la informació. 4. Normes generals de conducta professional. 5. Els conceptes d'objectivitat, honradesa i veracitat; condicionaments objectius i subjectius. 6. Trets característics de la tradició professional periodística a Catalunya i a Espanya.

Lliçó 7: El periodisme en els mitjans de comunicació (II).

1. Els mecanismes pràctics de l'exercici professional. 2. Condicions específiques del treball a les diverses menes de Redacció. 3. Funcions professionals periodístiques en la premsa diària i en els periòdics en general. 4. Funcions professionals periodístiques en la ràdio. 5. Funcions professionals periodístiques en la televisió. 6. Funcions professionals periodístiques en els altres mitjans audiovisuals. 7. Funcions professionals periodístiques relacionades amb els nous mitjans de comunicació. 8. Funcions professionals periodístiques en les fonts convencionals d'informació. 9. Estudi especial dels mètodes de treball de l'informador de primer grau en els diversos mitjans i fonts.

Lliçó 8: Preceptiva Redaccional Periodística (I).

1. La funció de la Preceptiva dins la Redacció Periodística. 2. Antecedents històrics de la Preceptiva Redaccional Periodística. 3. Principis generals de la Preceptiva Periodística moderna: a) la legibilitat i la comprensibilitat dels missatges periodístics; b) els conceptes de concisió i claredat. 4. Trets generals diferencials del llenguatge periodístic. 5. Els codis de la comunicació periodística.

Lliçó 9: Preceptiva Redaccional Periodística (II).

1. Les modalitats estilístiques com a fonament dels gèneres periodístics. 2. Modalitats estilístiques de les formes d'expressió informativa. 3. Modalitats estilístiques de les formes d'expressió de les idees. 4. Modalitats estilístiques de les formes d'expressió d'amenitats i de serveis.

Lliçó 10: Preceptiva Redaccional Periodística (III).

1. Criteris de classificació, ordenació i articulació de les unitats redaccionals periodístiques. 2. Els gèneres periodístics: concepte, orígens i evolució històrica. 3. La funció didàctica i científica dels gèneres dins la Redacció Periodística. 4. Els gèneres periodístics en la premsa diària: criteris de classificació. 5. Els gèneres periodístics en la premsa diària: trets diferencials.

Lliçó 11: Introducció general als Gèneres Periodístics.

1. Els grans grups de gèneres redaccionals periodístics en funció de les modalitats estilístiques utilitzades en cada unitat redaccional. 2. Els gèneres periodístics d'opinió: definició, concepte i variants generals. 3. Els gèneres periodístics interpretatius: definició, concepte i variants generals. 4. Els nous gèneres periodístics vinculats als progressos tècnics professionals i a les noves tecnologies de la informació.

Lliçó 12: Gèneres Periodístics Informatius.

1. Característiques i funcions dels gèneres periodístics informatius. 2. Tipologia dels gèneres periodístics informatius. 3. El tractament professional dels gèneres periodístics informatius en les Redaccions de mitjans de comunicació i de fonts convencionals d'informació. 4. L'estil propi de la redacció de gèneres informatius. 5. Regles pràctiques generals de l'estil informatiu.

III Part: TEORIA GENERAL DE LA NOTICIA

Lliçó 13: Nocions d'Efemerologia (I).

1. Concepte i definició de l'Efemerologia. 2. Estudi de l'esdeveniment des de la perspectiva comunicativa. 3. Tipologia dels esdeveniments. 4. Característiques de l'esdeveniment d'interès periodístic. 5. Els diversos elements de l'estructura de l'esdeveniment d'interès periodístic.

Lliçó 14: Nocions d'Efemerologia (II).

1. El procés tècnic de desenvolupament informatiu d'un esdeveniment d'interès periodístic. 2. La relació de causalitat en els esdeveniments socials actius. 3. Tipus específics d'esdeveniment d'interès periodístic. 4. Referència especial al succés o fet divers com a esdeveniment específic del sistema de comunicació de masses. 5. L'anàlisi efemerològica des de la perspectiva professional periodística.

Lliçó 15: El procés de semantització periodística (I).

1. Definició i concepte de la semantització de fets i esdeveniments. 2. Les operacions combinatòries i les operacions selectives. 3. Els protocols de transformació. 4. Universos comunicacionals i sistemes d'articulació en els mitjans de comunicació de masses. 5. Les diverses fases tècniques i pràctiques de manipulació i de transformació dels fets i dels esdeveniments durant el procés de semantització.

Lliçó 16: El procés de semantització periodística (II).

1. El fenomen del rumor com a alteració específica de les propietats del missatge periodístic. 2. Evolució de les recerques i experimentacions sobre el rumor. 3. Estudis sobre la naturalesa de l'alteració del missatge en el procés de difusió: les lleis d'Allport i Postman. 4. La teoria de la regressivitat i la identificació de determinats elements de naturalesa ideològica durant el procés de propagació del rumor. 5. Referència a d'altres fenòmens aliats a les exigències constants del procés de semantització que poden

intervenir en la producció de la notícia.

Lliçó 17: Concepte de notícia.

1. Definició de notícia. 2. Etimologia de notícia. 3. Elements per a la valoració del contingut de la notícia. 4. La notícia i el gènere periodístic: informació. 5. Recursos per al tractament literari de la notícia: la descripció i la narració.

Lliçó 18: La notícia com a text literari: la informació.

1. Les aportacions de la teoria dels esdeveniments a la configuració de la notícia com a gènere informatiu. 2. Les estructures interna i externa del text de la notícia. 3. L'ordenació dels elements de contingut i dels períodes formals en la Retòrica clàssica i en la Periodística actual. 4. Repercussions de la tecnologia més recent en l'estructura del text de la notícia. 5. Tècniques de realització de la notícia com a gènere periodístic.

Lliçó 19: Estructura interna de la notícia.

1. Components i factors bàsics del contingut de la notícia. 2. L'ordenació interna dels escrits en la Retòrica clàssica. 3. La regla anglosaxona de les 6 W's. 4. Les relacions de la regla mnemotècnica de les 6 W's amb els universos semàntics del procés de semantització. 5. Descripció i aprofundiment crític i analític en els diversos elements que integren la regla de les 6 W's.

Lliçó 20: Morfologia de la notícia (I).

1. Els elements de l'estructura morfològica de les unitats redaccionals en la premsa. 2. Les parts en les quals es divideixen cadascun dels elements de l'estructura morfològica de les unitats redaccionals en la premsa. 3. El nucli morfològic de la notícia. 4. Evolució històrica dels elements i parts de l'estructura morfològica de les unitats redaccionals en la premsa. 5. Funcions que aconsegueixen els actuals elements i parts de l'estructura morfològica de les unitats redaccionals en la premsa.

Lliçó 21: Morfologia de la notícia (II).

1. Les fórmules clàssiques per a l'exposició de fets per escrit. 2. L'evolució històrica de les fórmules de desplegament del text de la notícia. 3. La llei de l'interès decreixent. 4. Les diverses variants de diagrama de piràmide invertida o piràmide informativa. 5. Raons tècniques i professionals que justifiquen l'aplicació d'aquestes fórmules expositives en la pràctica informativa.

Lliçó 22: Morfologia de la notícia (III).

1. Definició de "lead". 2. Diferències entre "lead" i "entradeta". 3. Estructura del "lead". 4. Tipologia del "lead". 5. Consideracions estilístiques respecte al "lead" i els diversos recursos per a enllaçar amb la resta del text de la notícia.

Lliçó 23: Morfologia de la notícia (IV).

1. Diverses solucions per al desplegament del cos de la notícia. 2. Recursos estilístics per a mantenir la continuïtat i la coherència en la successió dels paràgrafs. 3. El ritme intern i la cadència en l'ordenació del relat

informatiu i, en general, de la prosa periodística. 4. La compatibilització de les exigències de concisió i claredat en el relat informatiu amb el manteniment d'una prosa amena, elegant i atractiva. 5. Regles tècniques per a rescriure el text informatiu.

Lliçó 24: Morfologia de la notícia (V).

1. Concepte de titulació, i funcions de la titulació en els gèneres informatius. 2. Evolució històrica de la titulació. 3. L'estructura del títol. 4. Regles per a la preparació de titulars en el periodisme actual. 5. Menes de titulars.

Lliçó 25: Morfologia de la notícia (VI).

1. Les il·lustracions en la informació actual. 2. Classes d'il·lustració. 3. Les diverses funcions de la fotografia, dels gravats i dels gràfics. 4. Evolució històrica de la utilització de les il·lustracions en la informació. 5. La configuració d'un nou concepte de la informació gràfica a partir dels progressos de les tècniques de l'infografisme.

Lliçó 26: El tractament del text informatiu.

1. Normes d'identificació tècnica: la línia de crèdit. 2. L'atribució i la identificació. 3. Aspectes de pràctica professional i criteris deontològics vinculats a l'atribució i a la identificació. 4. Maneres de materialització del text i del títol de les notícies. 5. Elements de tecnologia per a la substanciació, transmissió i composició de notícies en els mitjans impresos.

Lliçó 27: Tipologia de les notícies com a gènere (I).

1. Alternatives no excloents per a la classificació de les notícies periodístiques. 2. Classificació d'acord amb la naturalesa efemerològica. 3. Classificació d'acord amb el caràcter del contingut. 4. Classificació d'acord amb la identitat de la font. 5. Classificació d'acord amb el grau de la font.

Lliçó 28: Tipologia de les notícies com a gènere (II).

1. Classificació d'acord amb els elements d'estructura. 2. Classificació d'acord amb la funció informativa. 3. Classificació d'acord amb l'esquema redaccional. 4. Classificació d'acord amb les sèries informatives dominants. 5. Esquemes tècnics de diversos tipus específics de notícia.

Lliçó 29: Normes de valoració i selecció de notícies (I).

1. Criteris generals i criteris especials en la valoració de notícies. 2. Elements determinants de caràcter general en la valoració i selecció de notícies. 3. Factors de proximitat física i de proximitat moral en la determinació de la valor d'una notícia respecte als lectors. 4. Criteris de selecció i de valoració de notícies derivats del model de diari. 5. Criteris contingents en la valoració i selecció de notícies.

Lliçó 30: Normes de valoració i selecció de notícies (II).

1. Sistemes de valoració addicional determinant comuns a tots els models de diari. 2. Les diverses fases del procés de selecció i valoració de les notícies en les Redaccions de les fonts convencionals i dels mitjans de comunica-

ció. 3. Operacions de selecció i de valoració en les Redaccions. 4. Els efectes de l'articulació en Seccions en els mecanismes de selecció i valoració de notícies. 5. La influència del tractament del disseny gràfic i de la compaginació en la selecció i valoració de notícies. 6. Referència especial a l'elaboració de la primera plana en els diaris.

Lliçó 31: Mètodes professionals d'obtenció de notícies (I).

1. Les diverses menes de recursos professionals, personals i de fonts pròpies. 2. Recursos passius. 3. Recursos actius. 4. Recursos personals. 5. Referència especial a la recerca, la documentació i les entrevistes tècniques.

Lliçó 32: Mètodes professionals d'obtenció de notícies (II).

1. Tipologia de les fonts d'informació. 2. Fonts genèriques i convencionals d'informació. 3. Fonts específiques i eventuais d'informació. 4. La prova del contrast de fonts per a la verificació del fet. 5. Elaboració del text de la notícia a partir dels resultats de tots els recursos i fonts.

IV Part: PRINCIPIS D'HEMEROGRAFIA GENERAL

Lliçó 33: Introducció a l'Heremografia (I).

1. L'anàlisi dels mitjans de comunicació de masses. 2. Les diverses variants d'anàlisi corresponents a cada mitjà de comunicació. 3. Definició de l'Heremografia. 4. Les diverses branques de l'Heremografia. 5. Classificació dels mitjans impresos de comunicació en funció del concepte de periodicitat.

Lliçó 34: Introducció a l'Heremografia (II).

1. Actes i funcions professionals vinculats a l'anàlisi i a la crítica sistemàtiques i integrals del diari. 2. Les aportacions universitàries alemanyes a l'estudi del diari. 3. Les fórmules d'anàlisi de contingut experimentades per l'escola nord-americana. 4. Jacques Kayser i els fonaments de l'Heremografia. 5. Les noves tendències de l'anàlisi heremogràfica.

Lliçó 35: Teoria del diari (I).

1. Definició i descripció del diari. 2. Les quatre característiques del diari com a fenomen social. 3. Classificació dels diaris. 4. Evolució històrica del diari. 5. Els efectes de les noves tecnologies en la transformació del diari.

Lliçó 36: Teoria del diari (II).

1. Tipus de diari: diaris de model genuí i diaris de model híbrid. 2. El diari informatiu-interpretatiu. 3. El diari popular-sensacionalista. 4. El diari d'opinió. 5. El diari sensacionalista-informatiu. 6. El diari d'opinió-informatiu.

Lliçó 37: Elements d'Heremografia Funcional.

1. Pla previsual per al llançament o transformació del model. 2. Estudis i anàlisis prèvies a l'aplicació del pla: a) anàlisi de l'entorn; b) anàlisi interns. 3. Periodificació del pla previsual de llançament o de

transformació del model; calendari d'objectius proposats.
4. Adaptació de la Redacció al model fixat. 5. Procés de desplegament del model elegit.

Lliçó 38: Elements d'Emerografia Normativa i Instrumental.
1. Projectes de creació i de transformació de diaris. 2. El procés de precisió del model de diari: factors que intervenen en la determinació del model. 3. Organització del diari en funció del model elegit. 4. Materialització del model: a) normes de redacció i llibre d'Estil; b) el prototipus i la maqueta. 5. Estudi especial dels llibres d'estil com a codi fonamental de les normes de redacció que configuren el model.

Lliçó 39: Nocions d'Emerografia Analítica (I).
1. Delimitació de l'Emerografia Registral. 2. L'Història tècnica del diari. 3. El Registre d'Identificació. 4. L'Expedient d'Identitat. 5. Els estudis d'Emerografia Registral a Catalunya i a Espanya.

Lliçó 40: Nocions d'Emerografia Analítica (II).
1. Delimitació de l'Emerografia Estructural. 2. Les metodologies d'anàlisi. 3. L'anàlisi estructural morfològica. 4. L'anàlisi estructural de contingut. 5. Les fórmules hemerocrítiques.

Lliçó 41: Disciplines hemerogràfiques derivades.
1. L'Emerografia Comparada. 2. L'Emerografia Descriptiva. 3. L'Emerografia Documental. 4. L'Emerografia Històrica. 5. Vinculacions de l'Emerografia amb els altres mètodes d'anàlisi de mitjans de comunicació.

B) Bibliografia

- José Luis MARTINEZ ALBERTOS: Curso general de Redacción Periodística. Barcelona, Mitre, 1983.
- Mar FONTCUBERTA: Estructura de la noticia periodística. Barcelona, ATE, 1980.
- Josep Maria CASASUS: Lliçons de periodisme en Josep Pla. Barcelona, Edicions Destino, 1986.
- Josep Maria CASASUS: El pensament periodístic a Catalunya. Barcelona, Curial, 1987.
- Josep Maria CASASUS: Ideología y análisis de medios de comunicación. Barcelona, Mitre, 1985.
- Josep Maria CASASUS: La prensa actual. Introducción als models de diari. Barcelona, Edicions 62, 1981.

C) Bibliografia complementària

- Antonio ALFEREZ: Cuarto poder en España. Barcelona, Plaza & Janés, 1987.
- Angel BENITO: Fundamentos de teoría general de la información. Madrid, Pirámide, 1982.
- Enrique BUSTAMANTE: Los años de la información en España. Madrid, Akal, 1982.
- Emil DOUFAT: Periodismo I. Mèxic, UTEHA, 1959.
- Pilar ESCRICHE, Mar FONTCUBERTA, César MOLINERO, Marcial MURCIANO: La comunicación internacional. Barcelona, Mitre, 1986.
- J. L. GOMEZ MOMPART: Los titulares en prensa. Barcelona, Mitre, 1982.
- Gonzalo MARTIN VIVALDI: Géneros periodísticos. Madrid, Paraninfo, 1987.
- Miquel de MORAGAS: Teorías de la comunicación. Barcelona, Gustavo Gili, 1981.
- Luis NUREZ LADEVEZE: El lenguaje de los "media". Madrid, Pirámide, 1979.
- Pedro ORIVE RIVA: Estructura de la información 2. Comunicación y sociedad democrática. Madrid, Pirámide, 1978.
- Antonio PASQUALI: Comprender la comunicación. Caracas, Monte Avila, 1979.
- Montse Quesada: La entrevista: obra creativa. Barcelona, Mitre, 1984.
- Antonio SANCHEZ BRAVO: Tratado de Estructura de la Información. Madrid, Latina, 1981.
- Petra Maria SECANELLA: El Iid, fórmula inicial de la noticia. Barcelona, ATE, 1980.
- Ivan TUBAU: Teoría y práctica del periodismo cultural. Barcelona, ATE, 1982.
- Manuel VAZQUEZ MONTALBAN: Informe sobre la información. Barcelona, Fontanella, 1971.

D) Orientació i avaluació del curs.

L'objectiu bàsic d'aquest curs és iniciar als alumnes en el treball periodístic informatiu, concretat en el domini de les tècniques modernes de redacció de notícies.

A cada lliçó teòrica enunciativa en aquest programa correspon una pràctica específica. De forma gradual i sistemàtica l'alumne es va ensinistrant en la praxi de la funció periodística i, més concretament, en l'acte informatiu.

Durant el curs, el professor avaluarà el treball de cada estudiant, que es materialitzarà mitjançant la seva participació activa a les classes pràctiques, les tasques de redacció informativa que anirà preparant, i les dues proves parcials que se celebraran després dels dos primers trimestres en sengles dates que s'anunciaran a classe i de les quals no hi haurà convocatòries especials.

Els alumnes que no superin satisfactòriament aquest sistema d'avaluació continuada tenen l'opció de concórrer a les convocatòries de juny i setembre de l'examen final.